

Pospíšil, Ivo

Ruský areálový sborník o Bělorusku

Opera Slavica. 2000, vol. 10, iss. 1, pp. 57-58

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117667>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Jak již wspomněli jsme výše, Vetter ne dával diarijní zprávy, ale svým zápiskem nadal formu knižní, tzn., že *ne opakuje schématu diarijního* (Kotarski) a že, jak uvádí Rott, „*díky tematickému rozdělení na rozdílné relace získala značně na hodnotě a průhlednosti*“. Pětinašest rozdělení, list dedikace a předmluva tvoří památku staropolské literatury, která (podle zvláštních analýz) je dílem nekompilacijním, jak v té době zvyklé psáno, ale originálním. Žádáme, aby autorovi nebylo vyčítáno, že o tom psal v svém studiu z 1993 roku: „*Byly to nepochybně dokonalé materiály badatelské pro /.../ polonisty, slavisty, germanisty, historiky obyčejů a geografů, a také zajímavý text pro čtenáře-nepovolence*.“

Ludvík Štěpán

Ruský areálový sborník o Bělorusku

Белорусский сборник. Статьи и материалы по истории и культуре Белоруссии. Выпуск I. Российская национальная библиотека, Санкт-Петербургская ассоциация белорусистов. Редакционная коллегия: В. Н. Зайцев, Г. Н. Олейник, В. В. Антонов, А. С. Мильников, Н. В. Николаев. Санкт-Петербург 1998.

V úvodu k sborníku jeho redaktoři uvádějí, že Petrohradská asociace bělorusistů připravila do tisku zatím první sborník, jehož materiál čerpá z referátů přednesených na každoročních konferencích *Sankt-Petěrburg a běloruská kultura*, které se od roku 1993 konaly v Ruské národní knihovně (Российская национальная библиотека). Těchto konferencí se do vydání sborníku konalo celkem pět (1993, 1994, 1995, 1996, 1997). Současně redaktoři sborníku informují o tom, že Sankt-Petěrburg má v jistém smyslu právo na bělorusistické priority i na to, že se zcela přirozeně stal centrem ruské bělorusistiky. Ab urbe condita byl Sankt-Petěrburg nejen ruský, ale kosmopolitní a Bělorusové v tom nebyli poslední, neboť si dlouho udržovali co do počtu obyvatel druhé místo. V roce 1869 připadlo na 667 200 obyvatel 3 000 Bělorusů, což představovalo 0,4%, v roce 1881 to bylo již 7 000 (0,8%), v roce 1890 13 000 (1,4%), v roce 1900 42 000 (2,9%) a v předvečer první světové války 70 000 (3,7%). Kromě Rusů a Bělorusů zde žili zejména Poláci, Němci, Ukrajinci, ale v té době jich nebylo nikdy víc než 1-2%. To ovšem vedlo k tomu, že se Sankt-Petěrburg stal v jistém smyslu běloruským kulturním centrem, kde ve 20. století působil zakladatel moderní bělorusistiky Jevfimij Fjodorovič Karskij, pozdější akademik a ředitel petrohradské umělecké komory, Antropologického a etnografického muzea Petra Velikého.

Redaktoři sborníku se domnívají, že bělorusistika jako přirozená součást slavistiky (koncipovaná jako komplex studující jazyky, dějiny a kulturu slovanských národů) se projevuje ve dvojí projekci: srovnávací (составительная, сравнительно-историческая), jednak v relativně uzavřené (duševní) produkci jednotlivých slovanských národů). V následujícím redaktorském úvodu také zdůrazňují paradoxní fakt, že stejně jako je orientalistika nemyšlitelná v Orientu, sovětologie v SSSR, také bělorusistika může existovat toliko za hranicemi Běloruska (existuje tedy podle toho skutečná rusistika jen

za hranicemi Ruska?). Faktem je, že do 50. let jsou centra bělorusistiky spíše v zahraničí („Zanicsi“ Běloruského institutu v New Yorku, *Journal of Byelorussian Studies* v Londýně, *Białoruskie Zeszyty Historyczne* v Białystoku, *Ucrainica et Belorossica* v Moskvě, *Hungaro-Albathenica* v Budapešti), ale to neznamená, že v samotném Bělorusku relevantní bělorusistika neexistuje. Nabízí se ovšem otázka, zda tento stav – pokud je tak neutěšený – nezavinila právě ruská tradičně velmocenská politika vůči malým slovanským národům: v tom případě jsou tyto výroky redaktorů-bělorusistů zlou ironií.

Sám sborník přináší důležité a objektivní materiály, které jsou většinou založeny na areálovém zkoumání Běloruska. Mezi statěmi najdeme mimo jiné pojednání **V. P. Gryckeviče** o problémech současné běloruské historiografie, **A. S. Mylnikova**, pravidelného návštěvníka Prahy a Brna, který zkoumá běloruský etnos, jak se projevoval v polském, německém a švédském historickém myšlení 16.-17. století; **B. V. Sapunov** analyzuje tištěné běloruské knihy v ruských knihovnách, **I. U. Macijevskí** se koncentruje na podíl Bělorusů při vytváření hudební kultury Sankt-Petěrburgu. V materiálovém oddílu najdeme rozbory ruských celních knih dokládajících obchod s běloruskými městy, v oddílu sdělení zaujme například stať **I. V. Žuravského** o expanzivních procesech a jejich vlivu na Bělorusko nebo práce **V. V. Buračka** o genealogii jeho rodu, jenž se objevuje v Rusku, na Ukrajině a v Bělorusku. Ve sborníku bohužel postrádáme skutečně hodnotné analýzy běloruského jazyka a běloruské literatury, které bychom v komplexně a ambiciózně pojatém sborníku očekávali. Nemohu se zbavit dojmu, že před ruskou bělorusistikou stojí velké úkoly ve smyslu nápravy toho, co bylo v minulosti zanedbáno nebo potlačeno. Nejde jen o historii, ale především o současnost, která z dějin vyplývá. Nepříliš utěšený stav bělorusistiky ve střední Evropě je ostatně výzvou i českým slavistům.

Ivo Pospíšil

Kšicová, D. a kol.: Východoslovanské literatury v českém prostředí do vzniku ČSR. MU Brno 1997, 210 s.

Profesorka Danuše Kšicová má své pevné místo v bibliografiích o výzkumu recepce, kritiky a překladu ruské literatury a kultury, i ve sledování mezivazeb druhů umění. Přitahuje ji zvláště umění přelomu století, její cesta však vede k prohlubování pohledu na ruské, české a evropské vztahy literárněvědné a estetické. Svým nejnovějším souborem studií znovu ukázala, že jde ve stopách svého učitele Franka Wollmana.

Ve výše uvedené publikaci je D. Kšicová čelnou autorkou, které se podařilo soustředit kolem sebe další badatelky, prokazující plní a trpělivost v klopotném hledání pramenů. Patří k nim Z. Berezovská (Ukrajina v české literatuře 19. a začátku 20. století) a J. Luptovcová s R. Kuncovou (Běloruská kultura a literatura 19. a začátku 20. století v českých zemích). Úvod do problematiky zaštil S. Wollman, který studii označil jako projekt vznikající za existence ČSAV a koncipovaný již dříve jako součást širšího zájmu – tématu Evropská účast v českém literárním vývoji. Již I. sjezd slavistů v Praze r. 1929 totiž ukázal, že výzkum slovanských literatur a ústní slovesnosti je třeba chápat